

INDEX

Terwijl ik mijn handen losliet

- 1 Iets gaat niet door
- 2 Bodem
- 3 Meer
- 4 Het huis
- 5 Vliegvisser
- 6 Träskholm
- 7 Terwijl ik mijn handen
losliet
- 8 Een windvlaag
- 9 Jachtseizoen
- 10 Rei
- 11 Wortels
- 12 Rond een klokhuis
- 13 Emil Nolde -Seebüll-
- 14 -Tänzerin-
- 15 -Schlepper-
- 16 Geitje
- 17 Wit
- 18 Oogst
- 19 Schaatsen
- 20 Ganzen
- 21 Blos
- 22 Giordano Bruno
- 23 Kleine geschiedenis van
Amersfoort
- 24 Zaailingen
- 25 Open huis
- 26 Lente
- 27 Nachtmerrie
- 28 Aan zee
- 29 Niets
- 30 Op de tast

- 31 Fresco's
- 32 Die ochtend
- 33 Stilleven met
gebeurtenis
- 34 Mijn reis
- 35 Vogels
- 36 De urn
- 37 Nooit
- 38 De lamp
- 39 Een rij bomen
- 40 Träskholm (2)
- 41 Na de pauze
- 42 Nieuwe maan
- 43 Aan tafel
- 44 Gras
- 45 Galileo Galilei
- 46 Grot
- 47 Verderop
- 48 Nicola Tesla
- 49 Chi
- 50 Tegen de avond
- 51 Eiland
- 52 Verte
- 53 Betelgeuze
- 54 Wat ik zag
- 55 Andromeda
- 56 Gerucht
- 57 Vlechten
- 58 Een ander bos
- 59 Noorderlicht
- 60 Gemengd bedrijf

61 Blauwe maandag
62 Volle maandag
63 Na veel wind
64 Suizen
65 Schoolplein
66 Mussen
67 De klip
68 Poolster
69 Een klasgenoot
70 Wilde tarwe
71 Buitenpost
72 Vijf jaar Berlijn
73 Windstilte
74 Nenet 1
75 .. 2
76 .. 3
77 .. 4
78 .. 5
79 Wagengat
80 Vliegeren
81 Op een avond

Iets gaat niet door

de klaproos aarzelt terug te zwaaien
naar wuivend koren, onweersvlagen
verjagen dieren, wolken mompelen
de eerste dikke druppels dompelen
zich onder in zichzelf, een zwart gewelf
bespant de hemel als een trommelvel
dan wordt het stil, iets gaat niet door
een schrijvertje treedt in het spoor
van zijn gelijke, wolken zinken
de dieren keren terug en drinken

Bodem

hoe donker moet het zijn
voorbij de oudste ster
als zich geen licht bevrijdt
uit niets, door tijd versperd

hoe donker moet het zijn
om in een raam te zien
dat iemand wordt bespied
en er onkenbaar blijft

hoe komt wat kwam zo plots
een windvlaag oogst geklots
waar zon licht zaait en veinst
de bodem hier te zijn

Meer

potdichte rots
stilte verzit op haar nest

rillende sterren
schaduw schild de maan

de gletscher ontwaakt
in een bed van water

waarom bevindt zich dit meer
aan de vooravond van morgen

Het huis

schaduw verbleekt, en plots verspeent
de zon haar licht, de harteklop
van spinnen zonder webben stokt
blind staart `t oogwit van een steen

naar wortels die nog bloedend menen
een ring aan vorig jaar te smeden
maar stammen liggen zonder bast
voor zagerijen opgetast

het huis weet op de open plek
zijn binten veilig maar de ruis
die het omgaf wanneer het waaide

en takken naar de ramen graaiden
vindt `snachts in stiltes weerloos web
mijn hoofd dat naar de stenen luistert

Vliegvissen

er vliegt een zwaan over Träskholm
hij roept en zegt haar mee te komen
maar zij wil één met haar gelijke zijn
hij daalt gekrenkt maar raakt het water net
niet tussen haar en mij, betogend
wij zijn geen vogels om te blijven
eten geen levenden en drijven
in chique vijvers straks, ijsvrije...
zie hem nou staan, armzalige, z`n vis
heeft al een vliegje op de dode lip
kom nu, we gaan , wij moeten gaan!

dan slaan haar vleugels op het water
en zij stijgt op, scheert rakelings
hem volgend over loden lariksen
en zilverberken, bergen mijdend
waar al de eerste sneeuw beklijft
naar een Zuiden waar het water water blijft

Träskholm

in peilloos duister zweeft wat schemer
waarmee de dag het bos bereikt
en elke zilverberk laat weten
alleen te staan in wat het lijkt

zo dendert dag en nacht de trein
door het moeras dat hen belaagt
waar keutels en een stuk gewei
de jager leidt naar wat hij jaagt

en als men straks geen lichaam vindt
voordat het in het veen wegzinkt
dan draagt de eland het bewijs
dat zij hier leefde en niet hij

zo dendert dag en nacht de trein
van Zuid naar Noord, van Noord naar Zuid
soms stopt hij, maar geen mens stapt uit
en staat daar, wachtend op een sein

dan fluit hij, komt op gang, herovert
z'n rails op invallende nacht
met licht waarin het bos betoverd
en weerloos op de wereld wacht

Terwijl ik mijn handen losliet

de veerpont is al op de helft
een licht verschiet, de mist kleurt rood
een koets met bruidspaar raakt bekneld
door auto's, stapvoets naar de dood

dan wijkt de mist, een oude boot
ligt aan de steiger waar ik droomde
o kindertijd, mijn moeder rook
zo heerlijk als zij mij verschoonde

nu klamp ik mij aan handen vast
die doen of het mijn handen zijn
terwijl het slechts de handen zijn
waaraan ik mij heb vastgeklampt

en tussen bron en monding kleurt
het water groen, een nieuwe brug
wordt feestelijk ingewijd terwijl
het veer voor 't laatst de kant bereikt

Een windvlaag

in stof en pluizen stremt het licht
een hommel botst in mijn gezicht

langs sleetse paden slepen mieren
de resten van gedode dieren

een windvlaag zwijgt onafgemaakt
nacht die zich omdraait in haar slaap

schrikt wakker in de maanruïne
zacht zoemt een kelk van een lupine

Jachtseizoen

in berkenvuur gloeit rood de es
verward door duizend metronomen
van druppels lekkend van de bomen
danst moe de mug zijn doodsballet

en de rivier verliest zichzelf
in een rivier die niet meer droomt
zodra een meer haar koud omhelst
ver van de zee waarheen zij stroomt

onwetend kruist een beer zijn spoor
dat door de eerste sneeuw gewist
naar het hol leidt waarin ongeboren
leeft wat straks van hem over is

Rei

de stilte die haar veertjes schikt
begint de glijvlucht van de uil
de dag heeft zich in slaap gehuild
een klok van wolken raakt op tilt

de reebok schreeuwt z'n echoos terug
waar regen voor een rukwind vlucht
een koor van kruinen zwijgt ontsteld
naast bomen, in één vlaag geveld

de maan, gewond door meteoren
herhaalt zacht wat de zon souffleert
nu stilte, prooi van wat zij hoort
zonder de uil is teruggekeerd

Wortels

geen stilte is wit
als dit nachtelijk bos
nu de wind is gaan liggen
met sneeuw op het mos

daarboven ontstijgen
de kruinen hun stam
zo hoog tot het ijle
naar wortels verlangt

en poollicht haar wonder
verspeelt aan de lucht
dan keert naar het donker
de dageraad terug

Rond een klokhuis

fruitvliegje, wat kom je doen
appel maan? de zon pompoen?
wil je 't klokhuis weer omronden
waar mijn tanden vruchtvlies vonden
zag je pitten als planeten
in de zaadkamers, vergeten

zag je zonlicht tussen schillen
iets meer dan het maanlicht willen
zag je goden, zag je gaten
waarin tijd zich moet verlaten
zag je dromers duur betalen
voor een glimp van moeder aarde

fruitvliegje, of zie je niks
van dat alles, in een flits
weet je niet, je vlucht vergeefs
PATS... nu ben je er geweest

Emiel Nolde -Seebüll-

de zee springt aan land
de akkers staan golvend
een huis naar het leven, ontdaan

naar einders gedreven
langs riffen van brekers
laat zeemist de oevers vergaan

rond terpen doopt koren
z'n aren in voren
vol kwik dat aan maanlicht ontglipt

een vaargeul van sterren
leidt duisternis verder
naar elders dat nergens ontspringt

Emiel Nolde -Tänzerin -

een stem zoekt een weg
uit een mond die wil zwijgen
de lippen geverfd
lang voor liefde verkrijtte

dan is plotseling iets
wat het altijd moet zijn
op het enig moment
dat iets echt is, als pijn

maar geen durft het aan
om het haar te bewijzen
dan dansen zij samen
de dans en het meisje

Emiel Nolde -Schlepper auf der Elbe-

ronkend beneden
bruizende golven
groeten de slepers
elkaar in de zon

schroeven roeren
lood door zilver
onder roet
waar meeuwen vissen

dan zwenken zij, bang
voor een scheepsfluit die krijst
en wenden zich af
van slepers op reis

en volgen de prielen
naar land achter dijken
en zien de rivier
met een rookpluim verdwijnen

daar, tussen de voren
die akkers besnaren
klinkt weldra een ritme
de rustende schare

Geitje

de weg uit het zuiden
gaat hier naar het noorden

een geitje staat stil
aan een pen in de berm

maar de weg uit het noorden
gaat hier naar het zuiden

het geitje staat stil
aan een pen in de berm

Wit

alleen de stilte kent de schreeuw
die opklinkt tussen steen en sneeuw
als ik een steen de ogen wis
maar zwart blijf in haar duisternis

want in de poolnacht krijgt geen steen
de dag te zien, de sneeuw penseelt
een onverkoopbaar schilderij
van stilte, wit aan wit gewijd

maar zie, de maan hangt in een kruin
alsof een boom zijn longen lucht
in licht dat voor de nacht gevlucht
mijn ogen voor de steen ontsluit

Oogst

de dag bedijkt mijn slaap
een wolk weegt licht en morst
boven het land dat wacht op zaad

dan ritst geronk de stilte open
en lost een boer uit donkere grond
de witte zwerm die bij hem blijft

totdat hij huiswaarts gaat
de dijken zinken in de aarde
een vuurtoren zwaait met z'n zeis

maar oogst van eeuwigheid
nog niet één ster; om de seconde
wat vogels in het slik daaronder

Schaatsen

de jongen kijkt en wat hij ziet
behoort de dag: het sneeuwt! het vriest!
hij bouwt een slee met vaders hout
zijn moeder lacht (zij werd niet oud)

en bindt hem snel nog schaatsen onder
daar ging ik, handen op de rug
en niemand riep, een wak ! kom terug!
men heeft ons niet meer teruggevonden

als pijn naar later meegereisd
stroomt water onder één nacht ijs
waarop ik, door de tijd verdeeld
rondrij met iemands spiegelbeeld

Ganzen

gak gak

gak gak

gak gak

de zon verpacht

een dag aan het land

wat warmte aan ganzen

aan de pipse maan

een mespuntje licht

om de dag te doorstaan

gak gak

gak gak

gak gak

in de verte verschapen

de wolken

ter aarde

waar straks weer de prikslee

uit het sterrenbeeld

Prikslee een wak

openhoudt

om te zien waar we waren

gak gak

gak gak

gak gak

er fluisteren

duizenden veren

er sluipen

vossen die vossig

het blijven proberen

gak gak gak

gak gak gak

gak gak gak

plots

deinst licht voor de lucht

die een suizen verzamelt

een boer blik omhoog

naar een melkweg van snavels

en de zon wringt haar dag

door een gleuf naar iets elders

straks landen de ganzen

in zwarte kwelders

gak gak gak

gak gak

gak

Blos

er is geen eredienst of kerk
gewijd aan toevals' duivelswerk
de mammoet die is uitgestorven
joeg niet de muis van toen naar morgen

de maan verbleekt, de verte bloost
alsof de zon mars minnekoost
maar het is geen liefde die haar wekt
het is de mens die haar ontdekt

want ergens tussen hier en ruis
dwaalt ons gereedschap door het gruis
waaronder wonderen bewaren
al wat wij zullen zijn en waren

Giordano Bruno

nooit is het nacht geweest als rond de eerste ster
die met haar licht kiemcellen dwong om mee te reizen
naar een ver leven in een droom vol paradijzen
blind als de dag voor wat de nacht met licht hem zegt

aards is het hellevuur dat op dit uur ontstoken
een orde dient waarmee de angst zich heeft gewroken
maar nu de rook mijn naakte lichaam al omfloerst
brandt straks mijn vlees, niet wat ik weiger te herroepen

wie hoort de echo's van mijn pijn door Romes' straten
langs dichte luiken gaan aan huizen van prelaten
ach zag ik eenmaal nog een ster boven dit plein
opdat haar vuur dit vuur verlicht vóór ik verdwijn

Kleine geschiedenis van Amersfoort

in memoriam Lode Bisschop
geboren 17 augustus 1921 te Wildervank
gestorven 8 januari 2003 te Amersfoort

1

verlegen schuifelt schemering
de singels over uit de stegen
en via adellijke lanen
het doolhof in van Mondriaan

om onder flatbalkons argwanend
de rand van het vertrouwde rakend
te aarzelen bij zwarte ramen
waar wind regeert en roerloos meeuwen

hoopvol voor keukenvensters zweven
steeds keert de reiziger daar terug
naar de etage die hem stug
verwelkomt als een nieuwe vreemde

2

terwijl de stad haar kim belegert
vervolgt een voetpad van beton
zijn weg van voordeur naar balkon
door vloerbedekking die versleten

de tafel en de stoel verwijt
eindpunt te zijn van menig reis
een gloeipeer in een fitting zit
als oogwit in een blind gezicht

dat hij met nacht zichzelf beboet
terwijl hij licht, gekoeld in ijs
uit Groenland meenam voor een reis
hier binnen waar geen lamp het doet

en bij het graflicht van een god
dat uitwaait als een ster beweegt
mij belt, klem tussen stad en hemel
als uit een lift die niet meer stopt

en vraagt om lampen, is verdwaald
tussen de muren van z'n huis
nabij het voetpad dat verhaalt
van thuis op zoek zijn naar een thuis

maar wie het poollicht nooit zag laaien
is waar hij straks de ogen sluit
alleen met al z'n reizen samen
en ijsbeert voor een zwarte ruit

de toren moedert zonder kerk
over een kind dat haar soms vraagt
waarom de zwerfkei niet meer zwerft
waarom zijn vader hem nooit draagt

waarom de berg, meer nog een heuvel
steeds als de nacht de dag beteugelt
ruisend verhindert dat de wind
haar vriend de zwerver stilte vindt

waarom men reist, 't zwerven vreest
en terugkeert naar een vaste plek
waarom men sterft, waarom geen steen

geen bloem, verdord of pas ververst
waarom dit kale grafperceel
een naam laat zwerven zonder zerk

Zaailingen

als een zaagblad zich meet met de stilte
en de stilte zich daarop beklagt
bij een hommelmot die bij haar komt zitten
uitgeput door een bloempje daarnaast

stokt de motor soms of er iets hapert
bij de boom die niet vreest voor z'n leven
want zijn dag is al wat hij vergaart
voor een kraal in de snoerloze eeuwen

met een liefde die schaduw betovert
staat het licht oog in oog met haar spiegel
en kijkt toe hoe de zaailingen wiegen
in de wind die geen stilte gedooft

Open huis

er werken bijen in dit woud
zonder een imker die hen houdt
ik hoor de koekoek en de specht
met jonge echoos in gevecht

alleen het toeval vindt geluk
ik stoot mijn polshorloge stuk
tegen de rots waar mos bewijst
dat zonder mens de eeuw verstrijkt

iets tussen hel en paradijs
houdt open huis, ladders van licht
ontstijgen schuin een schemerrijk

waar in het vagevuur van tijd
een oude steen zich zwijgend schikt
naar een horloge dat niet tikt

Lente

gedoemde zon, een wilgentak
reikt naar de ringen van Saturnus
waarom beademt zij haar zuster
de maan die men nooit levend zag

maar aan de waterkant bemint
de wilg zijn knot totdat de wind
die in de peppels zilver zoekt
z'n liefde in een vlaag verwoest

Nachtmerrie

er nadert zwartglanzend
een grazend paard
tot nu toe lijkt alles
voor altijd vandaag

de slaap prepareert
een gif in een droom
voor de aanval waar straks
-onze oogappel- woont

dan is het zover
en het grazende paard
passeert het moment
waarheen en vanwaar

trap niet in het gras
op de slapende slang
want voor je het weet
ben je wakker en bang

Aan zee

zwijgend klemt de dichte deur
geel gillen blaadjes, losgescheurd
door wind die met de meeuwen speelt
omdat de lucht haar snel verveelt

en als een wolk in ochtendlicht
haar blauwe badkuip vol laat lopen
hervindt gestrand in loden slik
verwaaid een bloem de keel der vogels

een droom is in de dag verdwaald
hier waar de weg zichzelf ontloopt
ijsbeert de dijk naar links en rechts

terwijl een schelp met tij bekvecht
geen horizon wordt ooit gehaald
een meeuw keert terug, de deur staat open

Op de tast

want dit is de nacht:

zilver gepoetst door de blinde dienstster
gemekker van sterren rond de wieg
van de nieuwe maan terwijl er gras
zwelt in de warme aarde

en de stilte?

zij sterft in de schreeuw
van een hert zonder hinde
een paus frunnikt aan blz. 1
terwijl de vrouwen zwijgen
onder het dreigende orgel

en het licht?

dat werpt zich in het mes
van de dingen en bloedt
in hun schaduw, waar ook
zij het knopje vindt op de tast

Fresco's

ik zag vanochtend aards zo laag
een kwikstaartje zigzaggend jagen
kweek wippend, pikkend waar 't gras
de last van dauw deelde met klaver

toen in gefladder en gevecht
een vlinder uit haar vleugels scheurde
en wind hen meenam alsof herfst
iets uitzocht tussen lentekleuren

wat dooft er in een juist onthoofde
onttroonde, van z'n rijk beroofde
ach wist ik waarom goden stervend

naar muren staren waar soms verf
fresco's verbergt van het paradijs
wie hoort de pijn van zoiets kleins

Die ochtend

driften versuffen
tot hurkende stiltes
weerloos ontnuchterend
rusteloos licht

schudt aan de aarde
kraaiend en tjilpend
nestelt beginnen
naast dwaallicht, de gids

wimpers in kelders
verlangend naar elders
botsen als vlinders
op glas waar een licht

wrikt aan de schemer
die, klem als de leegte
voelt dat een lichtjaar
die ochtend begint

Stilleven met gebeurtenis

de kikker kijkt
de reiger ziet

rimpeling kwijnt
in roerloos riet

Mijn reis

gedoemd, zolang de zon hier schijnt
de snelste langste reis brengt slechts
verlangen verder dan een ster
die gloeiend in zichzelf verdwijnt

zo ben ik zwerver in mijn huis
het raampje in de voordeur staart
de tuin in die wat nacht vergaart
en stilte waarin branding ruist

in duisternis schraapt ruis haar keel
maar zwijgt, zij is zichzelf teveel
ging ooit daarginds iemand op tijd
op reis naar hier, waar ik moet zijn

De urn

de maan poetst de haan, de wolken proberen
het dorp vlot te trekken maar schouder aan schouder
staan toren en daken, 't terpje verweert zich
wie woont met z'n kroost bij het graf van zijn ouders

de steden beheksen een weerloze verte
daarheen moet men vluchten om niemand te zijn
verweg van de enige weg langs het kerkje
dat donker een vrouw laat vergaan op het plein

ze draagt weer de urn met de as van haar hond
opdat men niet steelt wat zij van hem bewaart
voorbij aan het huis waar haar leven begon

en ziet een oud lam dat nog drinkt bij een schaap
maar hoog in de lucht gloeit de haan in de zon
wie leeft op de plek met een kerkhof ernaast

Een rij bomen

ankerend op de rivier
bleef een schip de stroom bevaren
bomen in de wind gebarend
kwamen niet meer weg van hier

maar de wolken dreven verder
voortgetrokken door de zon
die in handen van de verte
zich uit nevel schemer spon

langs de ketting van het anker
kroop een nachtelijk fantoom
en de schipper werd vervangen
door een schaduw in een droom

toen zweeg plots aan gene zijde
al wat stand hield in de klei
en het schip dreef naar het einde
van een zwarte bomenrij

niemand heeft om hulp geroepen
nooit klinkt wat een boom verzwijgt
geen rivier herkent haar oevers
aan een schip dat haar ontglijdt

Träskholm (2)

een hart vervolgt mij onderhuids
over verlaten asfaltwegen
tot waar ik stapvoets door het gruis
'snachts bos vindt dat het wint van schemer

de zomer sprokkelt nu haar licht
en spaart zo voor een herfstig vuur
terwijl de mier van uur tot uur
slechts stilte smokkelt naar de winter

wie is ons in paniek ontvlucht
toen eeuwigheid in een gehucht
z'n einde vond in dagelijks leven

wie bidt tot wie opdat wij weten
longen te dragen niet om lucht
te ademen in 't vergeefse

Na de pauze

de wind zoekt naar vlaggen
en blaast op de kim
in wolken vol sintels
de verte ontvlamt

leert stilte van vogels
pauzeren of zingen
nu zwijgend de bomen
uit nevelen klimmen

en angst tussen halmen
de hartslag beluistert
van een ree die de sluipende
jagers hoort talmen

dan mengt zich gerucht
onder echoos van eeuwen
de zon recht haar rug
de sterren verbleken

de wind jaagt de schaduw
van wolken door 't koren
de jagers gaan huiswaarts
en kruisen haar sporen

Nieuwe maan

een ster prikt in een zwarte huid
van ruimte; hoor..... een sneeuwvlok suist
wie rust ons toe; een godenzoon
liet ons alleen met wat hij droomt

onkenbaar iets dat na mij komt
is vaak al even bij mij hier
niet steeds; 't maakt alvast kwartier
en doet dat dan als nu vermomd

maar waarom dragen verre manen
de namen uit een aards verleden
en zij die bij de aarde staat
slechts naamloos hen die haar betreden

Aan tafel

de schemer bezoedelt
het kleed op de tafel
een stoel in de avond
vergroeit met de vloer

't is nacht in de kast
in de kelder, op zolder
dringt door hoe een vork
ergens messen bekrast

de lamp jaagt elk ding
uit z'n schuilplaats van duister
een kier geeft de wind

wat zij vragende fluistert
de houtworm kruipt blind
door het brandbare huis

Gras

voordat men maait zwaaien er halmen
belooft de wind de wei een reis
naar een ver groen groener dan gras
als tussen ijstijden: het paradijs

ver van de wolken op de horizon
zijn dijken van het dorp de einder
soms draven paarden daar in 't rond
langs schrikdraad dat hun grazen gijzelt

of keren plots, en draven tegendraads
totdat zij stapvoets naar een plek toegaan
dan staan zij stil en van de wind gekeerd
staarten bedaren en het licht gaat liggen

Galileo Galilei

straks wordt het ochtend en verdringt de zon de ster
die hem belaagde op zijn weg langs maan en aarde
vlak voor de lens die mij laat zien hoe god mij maant
om te geloven dat ik ooit zijn rijk zal kennen

bang voor het vuur dat dag na dag wordt aangestoken
onder een ketter die zijn ketterij niet loochent
houd ik slechts stil wat god zijn kinderen laat leren
dat niet de aarde stilstaat maar wat zij beweren

ik hoor de echo's van hun pijn met twijfel strijden
maar het is te laat, er hangt al rook boven het plein
de zon komt op, ginds het paleis, men wil mij spreken
over vannacht, de lens, de ster die hen komt wreken

Grot

ik haat de zon die blinden leidt
over een brug van zichtbaarheid
die daags miljoenen zonnen wist
langs oeverloze duisternis

't is of een grot mijn schaduw spaart
bij vuur door bliksem aangelegd
en zie, mijn linker hand wordt hert
mijn rechter doet een jager na

Verderop

de kim getild
lucht krijgt weer licht
waar levend vee
de wagen stommelend ingaat
en damp van zacht gehijg
en verderop dezelfde nacht
die langs de aarde glijdt

Nicola Tesla

maanlicht belaagt de kleine melkweg van mijn vonken
van lieverlee zijn de omwonenden gaan slapen
nadat zij eerder voor hun vensters zich vergaapten
aan hekserijen die met brandstapels begonnen

de rook van eeuwen wordt door meer dan licht doorstraald
de aarde wentelt in 't geheim dat haar beweegt
ver van de ster die nietsvermoedend meebetaalt
aan het knisperend vuurwerk waar ik nachtenlang mee
speel

in wiens besef ontluikt dat dit ons lot beslecht
dat niet een god maar wereldlijke macht ons knecht
maar ik word oud, een duif is koerend neergestreken
in 't open raam dat uitziet op doorschonen nevel

Chi

er stroomt een rivier naar een bredere stroom
bezeild door de jonk van boer Chi en z'n zoon
ze brengen hun boot van de Hi naar de Han
daar wacht al vrouw Chi die 't vliegtuig nam

ze slentert verweesd door een stad aan een zee
waar maanlicht gewend aan de blauwe planeet
de monding ontdekt van een oude rivier
en zeilen van hen die op weg zijn naar hier

ach konden boer Chi met z'n zoon en z'n jonk
nog terug naar de Hi waar hun leven begon
maar ieder die tijd krijgt om zichtbaar te zijn
glijdt toe op een nacht waar de maan nimmer schijnt

Tegen de avond

de zon kent slechts de dag waarop zij schijnt
maar in een bloemperk dat naast beukenhagen kwijnt
verschijnt een vlinder bij de stelen zonder kelk
alsof hij bloem is die niet weet dat hij verwelkt

hij gaat de stampers langs om het laatste beetje meel
en is verdwenen, beukenblaadjes plagen
de kale stelen die berooid de aarde dragen
totdat de avond alle schaduw overneemt

Eiland

aan wolkenstranden zont de maan
het eiland roeit op de rivier
een voordeur aarzelt bij een kier
totdat iemand haar dicht komt slaan

er is een elders, onbereisd
dat men hier koestert op dit uur
slaap houdt een wake bij een vuur
van sintels door de dag bereid

geen spiegel heeft ons ooit herkend
wanneer, aan gisteren gewend
wij wegkeken van ons verval

maar de rivier vermengt de maan
met zonlicht dat haar overstemt
en hoor...de pont fluit, steekt van wal

Verte

zou de verte bestaan
uit de roes van een waan
er te zijn op de dag
die geen avond verwacht

op de rug van een ster
lijkt de verte zo ver
als bij nadering blijkt
dat de verte steeds wijkt

maar een ster heeft een grens
waar een mens nog gelooft
in een verte die wenkt
met een ster, al gedooft

Betelgeuze

het dorp nipt aan haar eerste stilte
een ster vergeeft z'n roodste vuur
en ook een berg heeft iets gestuurd
dat langs verkoolde oevers glinstert

een wolk, te vondeling gelegd
verdwijnt onvindbaar voor de wind
die wolken voortjaagt op hun weg
naar elders waar hijzelf begint

maar in de bergen weven beken
aan de rivieren die hun erven
daar klimt de wind omhoog, onwetend
van Betelgeuze die gaat sterven

Wat ik zag

ik zag de trein verdwijnen
in de mist ik zag de trein
verdampen in de mist

ik zag de damp verdwijnen
in de mist, ik zag de mist
verdwijnen en ik zag de trein

ik zag de tijd verdwijnen
in de klok ik zag de trein
stilstaan onder de klok

ik zag de trein de klok
stilstaan ik zag de tijd
verdwijnen in de klok

toen sprong ik op de trein
en net op tijd, de trein
begon te rijden en ik zag de plek

waar ik net was verdwijnen

Andromeda

als in het huis daar verderop een dode lag
die blindgeboren nooit wat van de sterren zag
zou hij of zij dan zijn vermist of al vergeten
stapels reclame waar geen mens meer voeten veegt

zo staat het huis daar in zichzelf gekeerd en waakt
over de stilte van een raam en niemand staart
naar wat onzichtbaar bleef, het huis daar verderop
waarin ik droomde en uit dromen wakker schrok

soms flakkert licht op en dan lijkt de nacht vernield
maar het wordt donker weer, de oude eeuwigheid
vindt tussen sterren wat haar eigendunk bezielt
terwijl Andromeda naar onze dijken ijlt

Gerucht

uit twijgen maakt een jong gewei
zich los waar op een open plek
mos glanst als dauw die nooit verdampt

en met haar kruinen zeeft het bos
de zonnestrallen waarin stof
traag naar de aarde zweeft

daar staat onzichtbaar voor zichzelf
plots roerloos in zichzelf gevlucht
een hert, om niets dan een gerucht

dan springt het voorwaarts en verdwijnt
nog klinken takken knappend maar
steeds verder weg een korte tijd

Vlechten

er is een vogel neergestreken
hoog in een boom die niet meer leeft
plots breekt zijn tak, valt naar beneden

tussen de zaailingen, daar vechtend
in schaduw, ach wie krijgt de tijd
zijn kroon te dragen waar het zonlicht reikt

maar in de schemering bewerkt
hij 't nest dat steeds is leeggebleven
om het laatste dat haar lokt te vlechten

Een ander bos

en toen begon het echt te sneeuwen
een spoor dat mij nog even volgde
liep met de trippeltred van reeën
het bos in dat hen had verzwolgen

de sneeuw beschreef een huis in braille
dat niet bewoond werd; op de gang
hingen nog knaapjes en een pan
kwam roestend uit z'n blauw emaille

er hing geen kruisbeeld aan een spijker
maar een verschoten plek bewees
dat tussen bloemen die vergeelden
een kruisweg liep naar het paradijs

een wandklok wachtte op gewichten
die op een dag de vloer bereikten
tot iemand ze weer op zou hijsen
en wilde horen dat hij tikte

ooit staat de kachel dakloos in het bos
ik liet het huisje achter, sneeuw
bepoederde nu ook het mos
boomkruinen wuifden en een ree verscheen

Noorderlicht

damp omsingelt op de heuvels
bomen die in schemer kwijnen
maar de stilte heft haar vleugels
en zij opent lichtgordijnen

in wier plooien vlammen tasten
naar nabije fletse sterren
dan valt dovend op de verte
gloed alsof het bos verbrandde

was het om haar hart te luchten
dat de zon zichzelf ontvluchtte
als een kind dat slaag verwacht
staat een berkje in de nacht

Gemengd bedrijf

soms hoest een koe; een boer bewerkt
een slaapland waar hij daags nooit ploegt
de sterren hangen steeds hun gloed
op het prikbord van de verte

schreeuwend wordt een vogel voedsel
damp hoedt langs de dijken schapen
maanlicht deelt een bang vermoeden
met een lamp die het erf bewaakt

want de nacht begint te schiften
zelfs de sterren moeten zwichten
naast een almaar fletser maan

in de stallen stommelt leven
schapen komen uit de nevel
naar een hek en blijven staan

Blauwe maandag

een halm knakt in het roerloos graan
het moeten hazen zijn, of herten
er breekt een blauwe maandag aan
onder de wolken in de verte

wind maakt zich van de stilte los
maar dan bereikt een vlaag het bos
en plots beroert een specht de jaren
die ringen voor zijn nest bewaren

de maan houdt vol in het azuur
maar ster na ster wijkt voor het vuur
waarmee één ster hen doet vergrijzen

en ergens op een kloostermuur
brengt schaduw eeuwen om het uur
langs bladgoud van een zonnewijzer

Volle maan

onder een zonedek van wolken
blust de regen regenbogen
waar verwilderd meeuwen doken
naar iets glimmends in de golven

maar in de nacht blijft soms de maan
tussen de havenhoofden staan
en wacht vergeefs tot opgaand tij
haar zonder loods naar binnen drijft

dan zinkt haar spiegelbeeld; zij stijgt
ontsnapt aan een nog dromend kind
als een ballon de melkweg in
een meeuw zweeft door het ochtendgrijs

Na veel wind

de wil verwildert zonder vorm
een vogel dacht nog aan een worm
toen grijs geworden van verdriet
een paardenbloem haar steel losliet

en opsteeg, met een windvlaag mee
de vogel na, paardenbloemzaad
onwetend van elkaars bestaan
wie zag ze gaan als niemand keek

maar na veel wind landden de pluizen
om als een bloem te gaan ontluiken
er waren wormen blind en droevig
er kwamen snavels om te wroeten

De klip

klem tussen vergezichten
en spelonken wist de wind
de sporen van behekste meeuwen
toch weet de ochtend nog
de middag steeds te vinden

daar was het, moet het zijn geweest
en schoven schapen grazend
langs de rand van hun heelal
als hoedden zij een raadsel voor een herder

er gingen lichten
aan en uit, er waren wolken
lager dan de kim

en 's avonds kroop uit zee
de damp langs hellingen omhoog
naar waar wij leefden
traag voeren schepen
langs de route naar hun sloop

een stern zocht in een zwerm zijn heil
zo leefden zij, zo leefden wij
daar op die plek waar wij elkaar
zouden verliezen en vergeten

en als een schreeuw soms
van de rotsen rolde
was er de wind daarna
en later nog de eeuwen

Poolster

er rijdt een auto door de wereld
de maan verbergt zijn sleetse as
de brievenbus wil zich verweren
tegen de krant die wordt gebracht

maar het is te laat, de eerste merel
verlaat een struik, een koppel kraaien
vergadert luidkeels over veren
bij het raam waarachter ik soms slaap

de spin betreedt zijn natte web
het eerste bloed kruipt door de dauw
en als vergiftigd door het blauw

sterft in de armen van de melkweg
nu de poolster die de kou
daar ver vandaan nooit heeft gekend

Een klasgenoot

hij was jong ziek, zou kort nog leven
voorzichtig opdat niets gebeurde
kwam hij soms even, niemand treurde
en wij; wij speelden als ontketend

men bracht hem naar Amerika
en in een hospitaal weerklonk
zijn hartslag in 't voorportaal
waar men je brengt, soms achterlaat

maar hij kwam terug, z'n borst vol pleisters
en op het schoolplein stonden wij
en zwegen, door iets vreemds omgeven

ineens waren wij anders jong
ik weet nog van hem toen hij leefde
ik weet nog hoe de dood begon

Wilde tarwe

ik ging de lange helling
van de heuvel op, de tuin verlatend
toen mijn moeder even sliep
pas ergens halverwege keek om
ons huis verdween in de bebouwde kom
alsof het angstig samenschoolde met gelijken
de helling werd nu minder stijl
weer keek ik om, zag moeder niet
zag niet dat moeder naar mij zwaaide
zag niet dat zij niet naar mij zwaaide
maar mij gebaarde terug te gaan

ik keek niet om meer en vervolgde
mijn weg omhoog door wilde tarwe
kruiste een hertenspoor langs dode bomen
wit van de uitwerpselen van vogels
tot plotseling mijn wereld week
voor iets dat op een universum leek
een horizon hield een rivier in toom
maar die vertakte zich en sloop naar zee
en langs haar oevers schoven legers mee
en woedden branden onder zwarte walmen

nu keek ik om, op avondlijke dampen dreven
de leien van de kerkspits door het schemer
niets was nog baken van een plek alsof een engte
de vloedstroom voelde in een zee onder de sterren

tot daar gekomen is het dat ik ben verdwenen
wist niet van moeder, zoekende, haar hele leven

Buitenpost

geen plaatsbewijs is het bewijs
dat ik vertrok of achterbleef
zacht glanst de rails in licht dat bevend
de verte vindt maar nooit de einder

zo, slechts verzekerd van mijn dromen
bestaan mijn reizen uit het staan
voor een loket, een hek, slagbomen
soms tussen haastige gedaanten

dan weer in stilte waarin seinen
worden verzet voor nieuwe treinen
maar steeds begint het spoor te zingen
van ijzers die elkaar nooit vinden

Windstilte

de stilte kent nog slechts de nacht
riet, in z'n spiegelbeeld verstard
omzoomt een jaagpad dat verhard
het duister inloopt om iets zachts

daar neemt een hert een ouder paadje
door akkers, door verdwenen wouden
waar nu het even niet meer waait
hij stilte net weet bij te houden

dan eindigt alles bij een water
maar in 't hert vervolgt het paadje
de weg van vroeger naar steeds later
hij moet nu stilte achterlaten

en waadt de zee in, weldra zwemmend
het tij begint hem na te rennen
de wind steekt op, een eeuw verstrikt
bewaart een wantij z'n gewei

Vijf jaar Berlijn

ik heb mijn vader slecht gekend
mijn moeder hield mij voor zichzelf
ik raakte nooit aan haar gewend
en werd gekweld door wat haar kwelde

eens vluchtten reeën in paniek
voor jagers uit naar ons portiek
een meisje op de stoeprand schreef
graag dood te willen maar ze bleef

en 's winters veegde ik vaak sneeuw
die sneller viel dan ik kon vegen
dan zag ik vlokken uit het grijs
neerddwarrelend mijn spoor bereiken

wit waren winters: oude eeuwen
s'nachts kwamen bloemen op de ruiten
we brachten broden naar de reeën
ik kreeg een zusje met twee vuistjes

ooit huilde iemand in de flat
geschreeuw zocht echoos in lang zwijgen
toen heb ik, slapeloos, ontdekt
wat schuilging in bevroren twijgen

ik heb mijn vader slecht gekend
niet wetend dat na elk bombardement
hij uit z'n kuil kroop en moest leven
vijf jaar Berlijn, toen deze vrede

Nenet (1)

de steppe kent geen andere weg
dan die waar dieren grazend trekken
en wij die slachten wat wij merken
wij trekken mee, gelijk de verte

soms wadend door een stroom vol stenen
waar 's winters elke beek bevroren
zijn nooit verhoorde bedde prevelt
daar ben ik op een slee geboren

bij sterren die ons zwijgend weiden
als waren wij hun kudde dieren
waar daags de duizenden geweien

ons langs de rand der ijstijd leiden
wij moeten leven waar zij eten
en waar zij sterven eten wij

Nenet (2)

boven het stookgat in de tent
waar alle staken samenkomen
brengen de sterren ons hun omen
totdat de slaap met ons vertrekt

maar de sjamaan zingt zacht zijn klacht
dat hij die 't spoor van onze sleden
verbindt met leven en met geesten
nu sneeuw ziet die een sneeuwstorm wacht

ach wij, in dromen zoekgeraakt
zien ster na ster, maar Taurus niet
in ademdampen stilt een stier
zijn driften tot de dageraad

ons doet ontwaken, de sjamaan
beweegt niet meer, is hij nog hier
een berenspoor naar de rivier
wordt door de sneeuw snel ingehaald

maar hoor, de wind zingt zonder klagen
waar wij, getemd door onze verten
in een geheel dat wij niet kennen
straks onze sleden weer beladen

Nenet (3)

tandwiel sneller dan de as
maar mijn slee blijft in de pas
van een rendier dat niet twijfelt
volle maan; haar zonnewijzer

her en der staan kromgegeseld
berkjes, als op zoek naar bossen
dieren die geen dieren eten
wroeten in kristal naar mossen

eeuwigheid verdoet haar uren
aan de tijd die het gaat duren
dat rivieren, nu bevroren
weer ontdooien als tevoren

maar de stilte wordt omsingeld
door steeds dichterbij het knarsen
van de tandwielen, de assen
stilte kent geen overwinning

Nenet (4)

wie nooit vertrok keert nimmer weer
waar ook herinnering ons gidst
geen stroom, bevrijd uit flarden mist
herkent de oevers van weleer

en plots omgeeft een kudde dieren
mijn slee die, op de groene tijd
van lente, aan de sneeuw voorbij
het spoor kwijtraakt van toen naar hier

de dooi onthult een nieuwe steppe
smeltwater spiegelt mij een hemel
waarin ik ganzen langs zie trekken
en sterren, wat het ook betekend

dan breekt de ijsrivier in golven
gevoed door wilde lentebeken
ik die de drang der dieren volgde
en slechts een land ken zonder wegen

kom bij een eerste weg waar leegte
haar broeden staakt, haar nest verlaat
ben ik te vroeg, ben ik te laat
op weg naar nog te bouwen steden

Nenet (5)

de zon is terug! haar schaduw komt
herrijzend gras dat geurt en huivert
stiller dan zwijgen lopen buizen
een weg langs naar de wereldrand

een struik begint aan nieuwe twijgen
haar knoppen, hard als kiezelstenen
verzachten waar warm licht vertederd
de winter oplicht om te kijken

wie zullen straks hun tent verruilen
voor huizenrijen langs een weg
wij die de weg der sterren kruisen
met wat de zonnewende brengt

licht in de cirkelgang van schemer
zonder mijn dier zou ik verdwalen
o wist ik wat mijn taal bewaarde
van het spoor voorbij de laatste sneeuw

Wagengat

de slaperdijk houdt niet meer wacht
verzonken onder sterrenvrachten
slaapt hij door alle stormen heen
en lijkt de zee te zijn vergeten

maar zie zijn wonden; wagengaten
waar vroeger paardenhoeven schraapten
voor boerenkarren, zwaarbeladen
met wat de dorpelingen maaiden

toen vreesde iedereen de zee
maar waar wij op haar bodem leven
likt 's nachts een licht om de seconde
tot aan de dageraad zijn wonden

soms zwijgt de wind die hem belaagt
en hoort men elders schepen gaan
't is of de dijk niet meer kan slapen
en schemering verwart met water

dan wordt hij door een boer gevonden

Vliegeren

uit zicht, gevangen in de greep van hoge kruinen
wiegden de vliegers die wij keer op keer verspeelden
nadat wij telegrammen stuurden naar de ruimte
alsof daarboven iemand van ons af moest weten

maar langs het touw dat brak en plotseling verslaptte
zagen wij heel ver weg iets als een blaadje dwarrelen
't was of de wolken samen zwoeren en als steeds
maakten de boomtoppen de vliegers buit en zwegen

zo bleef dat hemelrijk onwetend van ons schrijven
waarin wij vroegen vliegeraars te mogen blijven
wij zijn uiteen gegaan, de vriendjes van de straat
en in een leven zonder vliegeren geraakt

er moeten bomen zijn die staan waar zij toen stonden
nu ik de straat nog eenmaal doorloop langs ons huis
daar heb ik mijn gebroken einden weer verbonden

schreef telegrammen die ik langs het touw bleef schuiven
totdat zij zeilden, ach, toen wist alleen de wind
van oude eiken, kinderen, zo kort nog kind

Op een avond

iets dampt als stoom in koeler lucht
waar lucht met lusten samenspant
en licht in schemering verlandt
tot tijd haar uurwerken ontvlucht

verlegen wetend wat dit is
bladert de maan in Genesis
boven een veld geruimde graven
een ander boek bewaart de namen

geen bloem toont de bekommernis
van hen die voor het laatst hier kwamen
maar nu doorstraalt ineens de maan
wat van die twee de adem is

